

1940

M A R C I U S

kiáltószó

SZERKESZTI:
DR. TAVASZY
SÁNDOR

T A R T A L O M

László Dezső: Akiknek igazán van húsvétjük.
„IGY SZOL AZ ÚR“. S. G.: Ámde Krisztus feltámadott... — Kemény János: A keresztényen szellem védelmében. — Biró S.: Történelmi nehézségek helyes megítélése. — L. D.: Számadás. — Sipos G.: A választás. — Gidófalvy István: A gyógynövénygyűjtés fontossága. — Kéz a kézben. — Irodalom és Művészet. — HIREINK.

Megjelent!

KOZMA TIBOR:

Megjelent!

Téma és textus a prédikációban

Ára 25 Lei.

Brunner Emil: Jézus példázatai. Tíz Lei
prédikáció 25

**Bokor Sándorné: Az elvarázsolt ki-
rályfi.** Mesejáték --- 20

Tengeri csata. Új társasjáték két személynek,
egy játék (2 darab) --- 12

A mi meséink. 30 magyar népmese, 170-180
oldal, 18 illusztrációval, jó papíron, kötve 70
olcsóbb papíron, füzve --- 40

Dr. Vasady Béla: Református pogány 5

**Borbáth Dániel: Francke, az árvák
atyja.** A Református Könyvtár kiadványa a
belmisszió nagy hősről, aki „Bizott Istenben”. 10

Szabó Dénes: Firtos és Gyöngyvér.
Székely népmeséből írt tündérvjáték gyermekek
számára 4 felvonásban. Igen könnyen előadható
faluhelyen is. Ára 2-2 dalbetéttel 25

„Itt az Isten köztünk“. Csendesórai vezér-
fonal az 1940. évre korlátolt számban még kap-
ható Csak könyvalakban jelent meg. Ára a szinte
400 oldalas könyvnek füzve 30
kötve 40

Kaphatók az „IFJÚ ERDÉLY” kiadóhivatalában.

KIÁLTÓ SZÓ

SZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR // FŐMUNKATÁRSÁK: BIRÓ SÁNDOR ÉS LÁSZLÓ DEZSŐ.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: CLUJ, CALEA MARECHAL FOCH 38. SZÁM.

Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők. — Előfizetési díja félévre 50 Lei, egész évre 100 Lei.

XIV. ÉVFOLYAM

1940 MÁRCIUS

3. SZÁM

Inregisztrat la Tribunalul sub N-rul 1507/1938, la N-rul curent 27. sz. a. bejegyezve a cluji Törvényszéknél.

Akiknek igazán van húsvétjük.

A húsvéti evangéliumban nagy ajándékot rejtett el és hozott napvilágra Isten. Azoknak van igazi húsvétjük, akik ezeket az ajándékokat meglátják, elfogadják és beleépítik életükbe. Akinek az élete fölött úgy telik el húsvét szent ünnepe, hogy ezekből az ajándékokból semmi sem válik létevé, annak nem volt igazi húsvétja. Amint az alábbi gondolatok rámutatnak, a húsvéti ajándékok elfogadása és életünkbe való beleépítése lényegesen fontos egész emberi életünk szempontjából.

A húsvét első nagy ajándéka az, hogy teljessé teszi Krisztus munkájáról és életéről alkotott képünket. A húsvéti evangélium elénk állítja a feltámadott Urat s így valóban meggyőz arról, hogy **Krisztus** nemcsak ember, hanem egyben **dicsőséges Isten** is. A húsvéti történet a legdöntőbb, legsarkalatosabb bizonyíték Krisztus istensége mellett, az ő istenségében való hit pedig alapja a keresztyén vallásnak. Annál igazabb húsvétünk van, minél döntőbb módon tudunk azon újból és újból meggyőződni, hogy az a Krisztus, akinek követői vagyunk, valóban dicsőséges, halált legyőző örök Isten.

A húsvét második nagy ajándéka a saját életünkben folyó **erkölcsi küzdelemben** jelentkezik, Bibliai gondolkodás szerint az emberben két ember: az Ádám-tól örökölt bűnnel megterhelt ó- és a Krisztus evangéliuma által szült új-ember küzd egymással. Egyéniségünknek ez a kettőssége halálunkig fennáll. Míg Krisztus nagypénteken bekövetkezett halála arra figyelmeztet, hogy nekünk is meg kell halnunk a bűnre nézve, és éppen úgy el kell temetnünk a bennünk levő ó-embert, mint ahogy Krisztust eltemették halála után, addig a

húsvéti evangélium arra ösztönöz, hogy amiképpen Krisztus feltámadott, azonképpen a bennünk levő új ember is kapjon új erőre, támadjon fel halotti dermedtségéből. Ha Krisztus feltámadása kozmikus viszonylatban mutatta meg, hogy Isten hatalmasabb a bűnnél és a bűn legsúlyosabb következményénél: a halálnál, akkor a húsvéti evangélium hallgatásának ugyanezt a csodát kell a mi életünkben is elvégeznie. Komoly keresztyén erkölcsi élet, új emberünkben való döntő megerősödés a feltámadás hite nélkül lehetetlen. Ha az emberi élet csak ez az arasznyi földi kínlódás, valóban nem érdemes igazi új emberi életet kezdeni. Az igazi húsvét viszont mindig, minden erkölcsi vereséggel, veszteséggel, szégyennel szemben az újrakezdés Isten által garantált lehetőségét adja meg a keresztyén embernek.

Húsvét harmadik ajándéka túl utal az ember földi életén, s saját **személyes feltámadásunk és örökéletünk bizonyosságát** adja. Krisztus nem ok és cél nélkül támadt fel. Isten az ő feltámadásával a haláltól felő embernek bizonyosságot és zálogot ad az ember feltámadásának és örök életének valósága felől. És ezen kívül semmi más bizonyosságot és zálogot nem ad. Milyen szörnyű a mai megriadt ember kínlódása, hogy a lét és halál végső nagy kérdései felől bizonyosságot és tájékozódást neyrjen. Soha ennyi szekta, titkos társaság, szeánsz és szellemi mozgalom nem fáradozott azon, hogy a nyugtalanító végső kérdésekben tájékoztassa az embert. Mi a különbség a húsvéti üzenet és fentjelölt titkos tudományok között? Míg a húsvéti evangélium úgy állítja elénk az örökélet, feltámadás, világvége nagy kér-

déseit, hogy a megoldásból a földi élet élésére vonatkozóan is a legjózanabb, leghasznosabb és legegészségesebb parancsok következnek, addig a zavaros tanítások nemcsak a végső kérdésekre nem adnak megnyugtató választ, hanem az ember élet-revalóságát, józanságát és egészségét is veszélyeztetik.

Isten azért adja a nagy ünnepeket, hogy azok csendes napjai alatt elmélyedjünk az evangélium nagy ajándékaiban és titkaiban. Ebben az évben, akármilyen külső körülmények között kell is azt megülnünk, akkor lesz igazi húsvétunk, ha annak napjai alatt megerősödik Krisztus istenségébe vetett hitünk, új erőre kap Krisztus által szült új emberünk és tiszta, földi életünket megtermékenyítő reménységet nyerünk örök életünk felől.

LÁSZLÓ DEZSŐ.

Rongyos ruhán keresztül a legcsekélyebb vétkék is láthatók, hosszú öltönyök és ködmenköpenyek eltakarnak mindent.

SHAKESPEARE.

Százezer pengős (kb. négymillió leu) alapítványt tett református theologiai, irodalom- és köztörténeti, általában világnézeti vonatkozású tudományos munkásság támogatására továbbá idevonatkozó könyvek kiadására, irodalmi vállalatok létesítésére, ifjú tudományos kutatók segélyezésére özv. dr. Kügyi Virág Endrené Nagy Jolán. Az alapítványt a debreceni kollégium kezeli külön gondnokság által. A nagy alapítványt Révész Imre tiszántúli püspök vezércikében méltatja a Debreceni Protestáns Lapban.

Ki a diakonissza? Talán senki nem jellemezte szebben a diakonisszát, mint Lőhe V. a diakonissza ajkára adott alábbi szavakban: „Mit akarok? Szolgálni akarok! — Kinek akarok szolgálni? Az Úrnak az Ő nyomorult és beteg tagjaiban! — És mi a jutalmam? Én nem jutalomért és háláért szolgállok, hanem hálából és szeretetből. Jutalmam az, hogy szolgálhatok! — És ha emiatt elpusztulok? Ha elpusztulok, elpusztulok — mondotta Eszter, aki pedig nem ismerte Azt, Aki kedvéért én elvesznék, de Aki engem elveszni nem enged. — És ha megöregszem? Szívem akkor is virul, mint a pálmafa és az Úr megelégit kegyelmével és irgalmával. Isten nevében békén megyek útamon és nem félek semmitől.“

A finnek hitéről csodálatos eseményeket jegyeznek fel. Egy gazdag karéliai asszony egyetlen poggyással és két unokával érkezett egy lelkeshez. A lelkes kérdésére, hogy mine az, amit a kezében visz, azt felelte: gazdagnak érzi magát, mert férje és fia a fronton vannak. Egy másik anya megfagyott gyermekével a karján így kiált fel: „A gyermek Istené volt. Nem fontos, hogy meghalt. Az a fontos, hogy az ország szabad maradjon és mi mindig tudjunk itt imádkozni!“ Egy gazdag földbirtokos ezt mondja: „Megmentett a Bibliám és Isten újra kivirágoztatja a földet, amelyet az ember pusztasággá akart tenni.“

„IGY SZÓL AZ ÚR“

Ámde Krisztus feltámadott:

„Ha csak ebben az életben reménykedünk a Krisztusban, minden embernél nyomorultabbak vagyunk. Ámde Krisztus feltámadott a halottak közül...“

I. Korinthus 15, 19—20.

Sokszor hisszük: elég nekünk a történeti Krisztus alakja. A földreszállt Isten-Fia, a nagy példánykép, a tökéletes ember. A keresztyén élet ilyenkor nem más számunkra, mint Krisztus követése, az ő útján való járás.

És mikor lecsap a halál könyörtelen keze, elragadva valakit, akit nagyon szeretünk, aki nagyon közel állott szívünkhöz, akivel életünk egy darabját veszítettük el: akkor érezzük, hogy a történeti Krisztus semmi vigaszt nekünk adni nem tud és mi minden embernél nyomorultabbak vagyunk.

Máskor az egyre tökéletesedő ember liberális álma jelenik meg előttünk. Nyomorúságokon, összeomlásokon át — hisszük makacsul — egyre előre halad ez a világ és benne az ember. Csak eljön egyszer az idő, mikor megjelennek az (Wells-i szóval élve) „emberistenek“, és Isten országává változtatja a földet a diadalmas emberi akarat.

És talán később jövünk rá, hogy az ember akaratából és buzgólkodásából csak két lényeges dolog jött még eddig a világra: a *bűn* és a *halál*. A csak ebben az életben reménykedő ember, az önjereje által megistenülni akaró ember — nyomorult, tévelygő ember; és ha Krisztus nevében reméli és hiszi ezeket: minden embernél nyomorultabb.

Ámde Krisztus feltámadott a halálból... Krisztus áttörte és a mi számunkra is áttöri ezt az életet. Végtelenre tágítja horizontunkat; istenségének örök ajándékával végleg elúzi a bűn és halál sötétségét.

A keresztyén hit próbaköve: hiszel-e a feltámadásban? Megcáfolhatatlan bizonyosság-e részedre: Krisztus feltámadott!? Ezt a kérdést megkerülni, mellőzni: Krisztus kizárása életedből. Itt dől el: minden embernél nyomorultabb vagy-é, vagy pedig minden embernél boldogabb és diadalmasabb?!

A fel nem támadott 'Krisztus:' népámító csaló, aki elvette megérdemelt büntetését. A feltámadott Krisztus: az Isten jobbán ülő Fiú, az Anyaszentegyház Feje, életed Ura és Királya.

Gyógyuljatok, halálsebezte szívek; ujjongj, diadalmas sereg! A világot győzi le hitünk: Krisztus feltámadott! Amen.

S. G.

A keresztyén szellem védelmében.

A keresztyén szellem igazi értelméről, az igazi keresztyén szellem jelentőségéről szeretnék beszélgetni veletek, arról, hogy mit értünk s mit ne értünk, alatta és ha felfogtuk valódi jelentését, hogyan élünk benne. Ezt szeretném gyarló emberi szavakkal, de legjobb hitem szerint előtökbe adni.

Kétségtelen dolog, hogy amikor a gyülekezetben az élő Isten jelen van, igehirdető és hívek között nem lehet ellentét a *lénvegre* vonatkozólag. Ha vannak mégis ellentétek, úgy ezek látszólagos ellentétek csupán, melyek részben az emberi látóképesség tökéletlenségére, részben pedig arra vezethetők vissza, hogy a lelkipásztorban élő Isten-képet jelentősen alakítják a hittudományok sok évszázados kutatás-eredményei, míg azt az Isten-képet, mely a hívek lelkében él, a) mindennapi, az úgynevezett „gyakorlati“ élet benyomásai és tanulságai is befolyásolják. Az első, az emberi látóképesség hiányosságaiból származó tökéletlenség, amíg gyarló emberként élünk e földön, sohasem lesz teljesen kiküszöbölhető, a második azonban, mely hit-tudományi és élettapasztalati adatok ellentétének látszik, a *valóságban* nem ellentét, hanem ugyanazon valóság jobb és bal arca, a szellemi oldala és a gyakorlati oldala. Sőt több: bizonyítéka annak, hogy látható és láthatatlan világ egymást magyarázzák, vagyis: abban a látszólagos ellentétben igazolódik, hogy földön élő emberekké kellett teremtetnünk, hogy tudomást szerezhessünk a földöntúli világról. Az örökkévalóság a mi földi, véges életünkön keresztül sejteti meg hatalmas titkait.

Nekem Isten kegyelméből alkalom adatott, hogy egyfelől, mint egyik falusi gyülekezetnek másod-papja, másfelől, mint a társadalomban benne élő keresztyén ember, közelebről megismerhessem egyháziak és világiak felfogását, a különbözőségeket felfedezhessem, de megállapíthassam az azonosságokat is. Szeretném, ha különleges helyzetemből vizsgálva előadásom tárgyát, az egyetlen lehetséges keresztyén álláspontot a világiak szemével nézve is, maradéktalanul igazolhatnám.

*

A modern embernek is egyik legégetőbb, állandó kérdése: a megélhetés. Ez a kérdés, ha a lélek és a szellem nagy kérdéseihez mérjük, gyarlónak, kicsinyhitűségünkben fakadónak, sőt önzőnek látszik. De ha látjuk azt is, hogy a megélhetés problémáinak általános jellegű megoldásával mennyi szellemi energia szabadulhatna föl, el kell ismernünk, hogy nemcsak fontos, de döntő feladat a lelki élet szempontjából is a megélhetés kérdésének megoldása, a rendezett élet lehetőségeinek biztosítása s

ezek által a szellemi energiák felszabadítása a mindennapi gondok nyomása alól. Nem áll ellentétben ezzel a felfogással az a lényegében igaz ellenvetés, hogy az élet nyomorúságai próbák, melyekben tisztul és mélyül az emberi lélek, mert hiszen az anyagi gondok útvesztőjéből felszabadult embernek továbbra is megmaradnak bőségben a vívódás alkalmai, csak-hogy magasabb síkba, a szellem magasságába tevődnek át. És hogy a szellemi élet magaslatába tartozó vívódások vannak legalább is olyan próbaalkalmak, mint a mindennapi élet síkjába tartozók, azt minden gondolkozó ember igazolhatja. Nem szabad tehát egyházi embernek lekicsinyelni a megélhetés biztosításának irányába történő nagy emberi erőfeszítéseket. Sőt állandóan lelki szemekkel előtt kell lebegnie annak a reménységnek, hogy az emberiség életében el kell következnie egy olyan kornak, amikor ez a szorongató probléma eltűnik az életből s felszabadulhatnak a szellemi energiák, hogy a test dolgai helyett a lélek javára fordíttassanak. A nyugodt, a rendszeres, az évekre mindig előre biztosított, a megélhetést föltétlenül biztosító munkalehetőség bizonyossága lehet egyik valóban döntő feltétele annak, hogy a közösségben a szellem és lélek dolgai előtérbe kerülhessenek. Ez az elgondolás nem áll ellentétben, mert nem állhat ellentétben egyetlen komoly egyházi ember gondolkozásával sem, és nem állhat ellentétben egyetlen, a lélek dolgairól figyelő világi ember gondolkozásával sem, hiszen a lelkét hordozó testnek ép-sége egyaránt fontos lelkipásztornak és hívőnek s a test gondjait levetkőző lélek szabadsága minden vallásos embernek reménysége, vágya. Ha közös a cél és közös a lélek szabadságának érdeke, mégis mi lehet az oka annak, hogy szerte a világban szakadékok támadnak egyházak és a társadalom, keresztyének és keresztyének között? Mi lehet az oka annak, hogy amikor minden felelős egyházi tényező a keresztyén szellemnek érvényesülését hirdeti, ugyanakkor a társadalomnak jelentős rétegei, szerte a világban, ajkukon gyakran éppen a keresztyén szellem jelszavával fitymálkodva kerülnek szembe az egyházas értelemben vett keresztyén szellemmel? Sőt tovább megyek, értelmes, egyébként jószándékú, dolgos, teológiát végzett embernek is hallottam már olyan kijelentéséről, hogy nem a közösség szellemi gazdagsága a fontos, hanem a cselekedet, vagy nevezük így: a „realizmus“. Vajjon milyen ijesztő törés lehet az oka a bibliai keresztyénségtől való ilyen döbbenetes elficamodásnak? Vajjon micsoda tévelygés értelmezheti a szellemiekhez való feltétlen ragaszkodást öreges romantikának, az embert és

életmegnyilvánulásait a lélek és szellem mértékével mérni akaró igyekezetet egy letűnt kor beteg szabadelvűségének?

Tisztáznunk kell sürgősen ezt a kérdést, mert elhanyagolása súlyos következményekkel járhat. Tisztáznunk kell, hogy mindazok (egyháziak és világiak), akik az Ige tükrében akarják földi dolgainkat szemlélni, teljes felkészültségben, egységesen vallhassák az egyetlen igaz álláspontot, a Biblia szerint valót.

Az öntudatos keresztyén ember állásfoglalása a gyakorlati élettel szemben sem lehet más, mint az, hogy megnyilatkozásainak rangsorában a legfelső vonalban a dicsőséges Istenről való bizonyágtévesznek kell állania. Vagyis amiképpen az igehirdetőnek egyetlen feladata az Igének szóban, cselekedetben, állásfoglalásban való hirdetése, hasonlóképpen a hitében öntudatos embernek a világ dolgaival szembeni állásfoglalása a gyakorlati életben nem lehet más, mint az Ige szerinti állásfoglalás. Az Ige világosságában, tehát Krisztus tanítása szerint nézni a gyakorlati élet dolgait, a teljes, a személy szerint félre nem magyarázott, az egyetlen lehetséges igazságot, a Krisztus szerint valót képviselni az élet felé: vagyis az *igazi, a hamisítatlan* keresztyén szellemet! Sokan és sokszor bíralták felületes felkészültséggel, de annál hevesebben a protestáns tudományos-gondolkodásnak újabbkori ortodox tendenciáját s nem értették meg, hogy éppen ebben a konzervatív magatartásban rejlik csírája a világ felé megtároló széles látásnak, a világ dolgai-
ban haladni akarásnak, hogy világi szóval éljek: a szélesebb ölelésű emberségnek. Hiszen amikor a liberális jelszavával kelt vitába az egyházi tudományosság, nem a közéleti szabadelvűség gondolatával vitázott, hanem *egy olyan egyházi irányzat ellen, mely abba az irányba tartott, hogy világi szempontok szerint mérlegelje a Biblia tanításait.* Egy olyan irányzattal szállt szembe a liberális-protestáns tudással való harcában a legújabbkori egyháztudomány, mely irányzat ha győzött volna, Jézus tanításainak világi érdekek szerinti félremagyarázásával, Jézus tanainak elhomályosításával végződött volna s éppen azt tette volna lehetetlenné, hogy a világ változó jelszavaival szemben az igazi, az átfogó, az egyetemes keresztyén szellemet képviselhessék az egyházak a világi önző, elfogult, gyűlölködő tanításokkal szemben.

Ma az emberi társadalomnak egyrésze abban az irányban tolódik el, hogy a megélhetés kérdését központi kérdéssé emelje. És úgy akar erkölcsi alapot adni e kérdés központivá emelésének, hogy azt jelszavakkal kendőzi. Nem a mi társadalmunkról beszélek, nem is egyes népek társadalmáról, de beszélek az *egész* emberiségről, az emberiség váltakozó tévelygéseinek egyikéről, mely a mi korunkban egyik

vagy másik alakban a világnak minden pontján jelentkezett. *A jelszavakra épülő gyakorlati társadalom*, ez az életforma, mely itt is, ott is próbálgatja kialakulását. Túlzás volna talán, ha azt mondanók, hogy ma a jelszavakból feltétlenül meg lehet élni. Túlzás volna talán azt állítani, hogy ha valaki naponta jónéhányszor kimondja és lehetőleg minél hangosabban, hogy „én szocialista vagyok“, vagy „én nacionalista vagyok“, vagy „én keresztyén vagyok“, ez már feltétlenül biztosítja a megélhetését a világnak vagy egyik, vagy másik felében, aszerint, hogy abban az időben éppen hol s melyik jelszó van divatban. De talán mégsem túlzás, ha azt mondjuk, hogy a mai társadalomban jobban érvényesülhet az, aki következetesen ismételteti az alkalmas jelszót, mint az, aki a jelszavak mögötti világnézetének következményeit becsületesen levonja.

Nekünk, keresztyéneknek talán valamivel elviselhetőbb volna ez az állapot, ha nem keveredne az ellentétes jelszavak közé egy olyan is, amely nekünk drágább minden jelszónál s éppen ezért a mi szemünkben jelszová soha sem alacsonyodhatik. Mögötte hitünk szerint csaknem két ezredév tanításai, bukácsolásai, újrakezdései, a keresztyén ember Krisztust-kereső vívódásainak lélekkel írott igazságai állanak. Éppen ezért nem tudunk, nem tudhatunk belenyugodni abba, hogy ami a mi számunkra az Ige következménye az ember életében, a keresztyén szellem — jelszová proletárizálódjék egyházon kívüli kezekben. Keresztyén testvéreim, ma úgy dobálóznak a keresztyén szóval, mint valami tarka labdával, amellyel ártatlan gyermekeket lehet átcsalogatni ingoványos mezőkre. Ma keresztyén cselekedetté lesz a cipőtalpalás, a leszámítolás, a majális. Oh keresztyén testvéreim, becsületesebb dolog a nyílt pogányság, mint az olyan, mely keresztyén jelszavakkal kendőzi magát.

Ezért kell határozottan, félre nem érthető módon megfogalmaznunk a keresztyén szellem értelmét, megállapítanunk lényegét s ezért kell végül is az önmagunk előtt tisztázott keresztyén szellem védelmében nyíltan síkra szállanunk. Mert mi is mindnyájan, akik az Ige alapján akarunk állni, kívánjuk a keresztyén szellemnek szétáradását a világban, de *ennek a keresztyén szellemnek nem lehet forrása semmi más, mint a Szentírás, Isten Igéje.* Akarjuk a keresztyén szellemet, de ez a keresztyén szellem nem lehet eszköze világi érdekeknek, sőt éppen *feladata* ennek ellenkezője, mégpedig az, *hogy Krisztus képére formálja a világot s a világban az embert, az életet. Az ítélet alatt álló világ újjászületése a Krisztusban, ez a mi „gyakorlati“ keresztyénségünk.*

A történelmi materializmus alapján álló, a dialektika összes eszközeit harcmódorában érté-

kesítő gazdasági érdekcsoportok harcában, nem szabad engednünk, hogy a keresztyénség, mint jelszó eszközévé válhasson földi érdekeknek. Nekünk, egyházi közösségekben élő keresztyéneknek a leghatározottabban állást kell foglalnunk amellett, hogy világ-szerint mert, érdekek szerint értelmezett, ide-oda magyarázott *alárendelt keresztyén szellemet el nem ismerünk, csupán egyetlen egyet, mely szellem a Szentírásból következik s mint ilyen, földön túli, föld feletti érdekek szolgálatában áll.* Határozottan állást kell foglalnunk amellett, hogy mi, egyházban élő keresztyének is akarjuk, sőt mi akarjuk igazán a keresztyén szellemnek szétáradását a világban, de a keresztyén szellemnek világ-szerint való minden félremagyarázásával szembe helyezkedünk. Valljuk, hogy *egyetlen mérték e tekintetben a Kijelentés, egyetlen forrása a Biblia s ami akár részletében bár ellentétben áll Jézus tanításával, az keresztyén szellemnek nem nevezhető.* Ebből az is következik, hogy világi közösségek, gazdasági, kulturális, minden gyakorlati intézmények. Életformák *ön magukban az Ige mértéke alatt sem nem jók, sem nem rosszak, kömbösek, vagyis csupán kereteknek tekinthetők de jókká vagy rosszakká válhatnak aszerint, hogy megtöfltetnek-é az Igével, vagy szembehelyezkednek azzal.* Az ilyen szempontból közömbös életformák a maguk világi szempontjaikból végezhetnek jó munkát, vagy végezhetnek rossz munkát, hasznos vagy

káros voltuknak mérlege ez esetben kizárólag világi mértékek szerint állítható össze. Abban a pillanatban azonban, ha a keresztyén szellem szempontja vetődik fel ezekben az életformákban, azonnal és kérlelhetetlenül a magasabb mérlegre, a hitélet mérlegére tartoznak, vagyis: *mihelyt valamely közület magának bármely formában keresztyén voltának elismerését igényli, abban a pillanatban már Isten mértéke alá tartozik és az örökkévalóság szempontjából bírálendő.* A keresztyén jelszó tehát világi dolgokkal szemben nem az elnézés, az enyhébb bírálat jogát biztosítja, de kötelességünkké teszi, hogy a legmagasabb mérték, Isten Igéjének mértéke alá helyezzük azokat.

Mi tehát mindezek alapján a végső következtetés? Mi, egyházban élő emberek, lelkeszied és világiak egyaránt kívánjuk a gyakorlati világnak gazdagodását a keresztyén szellem szétáradása által. De a keresztyén szellemen a hamisítatlan, valódi keresztyén szellemet akarjuk látni, melynek egyetlen mértéke a Szentírás. Akarjuk a keresztyén szellemű világot, a megélhetés, a gyakorlati világ, a test világnak előrehaladását a szellem szabadságának érdekében, s míg elvetjük a keresztyénségnek világi érdekek szolgálatában jelszová sülyesztését, magunk jelszavának tekintjük a gyakorlati világ dolgaival szemben a bibliai szót: **Cselekedjétek a keresztyénséget!**

Kemény János.

Történelmi nehézségek helyes megítélése.

A két utolsó év bizonytalansággal súlyosan megviselték az emberek ledegett. Az Anschluss óta az európai emberiség a nagy történelmi eseményeket kísérő izgalmas feszültségben él. Ezt a feszültséget bizonyára mindenütt érezték és érzik az európai földrészen. De legjobban éreztük és érezzük mi, Délkelet-Európa eme részének lakói, akiktől pár száz kilométerre két évvel ezelőtt megmozdult a föld.

A mult évben lejátszódott események, a cseh és lengyel nép tragédiája, a világháború kitérőse és következményei még súlyosabban ránehezdednek az emberekre. Semleges országban élünk — és mégis érezzük a háború kellemetlen következményeit. Az élet ugrásszerű megdrágulása, eshetőségek bekövetkezése és a jövő általános bizonytalansága. Lankadtan és fáradtan vonszoljuk életünk terhét, mely mintha sohasem sejtett arányokban növekedett volna meg erőnkhez képest. Egyházunk sok tagján és gyakran beteljesedik a próféta szava „elfáradnak az ifjak és meglankadnak, megtántorodnak a legkülönbek is“. Bizony úgy van. Egyházi életünk és egyháztársadalmunk felett szétnézve sok helyen megállapíthatjuk a fáradtság és csüggedés jélreismerhetetlen jeleit.

A meglévő történelmi helyzetet súlyosabbnak látjuk, mint amilyen valójában. Boldog korszakot látunk a már mögöttünk lévő időben, mely néha valóságos aranykoroknak tűnik fel előttünk. Mintha a mostani és az első világháború előtt nem lett volna háború, nehézség és

nyomorúság.

Ez a lelki folyamat, melyet annyiszor megfigyelhetünk mostanában, időkeletesen érthető és a mai helyzetből meg is magyarázható. Amde ez nem jelenti azt, mintha e megérthető jelenség egyúttal elkerülhetetlen is lenne. Sőt! A történelmi nehézségek ilyenén való túltértekelése azt bizonyítja, hogy nincs valami erős történelmi érzékünk. A történelmi helyzetet nem nézzük reálisan. Elfeledjük a közelebbi és távolabbi korok történelmének tanulságait.

A reális történelmszemlélet alapján tudnunk kell, hogy mióta a világ áll, mindig voltak háborúk és nyomorúságok. Pacifisták érvel ellen szokták felhozni, hogy általános számítás szerint a világon sohasem volt hosszú ideig tartó béke. Még az úgynevezett békés korokban is állandó volt a kisebb csatározás. És ezt a keresztyén embernek tudnia kell. Keresztyén szemlélet szerint a háború és háborúságok oka a bűn. Ezt a szemléletet a világtörténelem közvetve szintén alátámasztja. Mert a háborukat előidéző tényezők: a nagyhatalmi versengés, a nyersanyaghány, a féltékenység, a bosszú, a gyűlölet stb. a keresztyén ember számára a bűn különböző megnyilvánulási formáit képezik. A történelmi nehézségeket tehát akkor ítéljük meg helyesen, ha tudjuk, hogy azok természetük szerint következnek a világ romlottságából. Tehát nincs bennük rendkívültség. Sőt egyes korok nehézségeihez képest nem is olyan elviselhetetlenek. Gondoljunk például a XVI. és XVII. század történelmi ne-

hézségeire. Európa legtöbb országa alig ismerte a békés fejlődés áldásait. Franciaország szinte félszázadon keresztül a legszörnyűbb polgárháború színtere volt. Nem egészen 40 év leforgása alatt 8 vallásháború zajlott le az ország belsejében s a szinte folytonos háboruságok miatt 4 millió ember pusztult el. Éhínség, pestis, erőszakos halál bőven és válogatás nélküli pusztított az országban. És a helyzet a következő évszázad folyamán sem nagyon javult. Franciaország Európa legerősebb állama volt — és polgárai mégis gyakran kerültek a legnagyobb nyomorúságokba. XIV. Lajos uralkodásának első felében gyakori volt az éhínség. 1662-ben pl. Blots környékén az emberek nagy része fakéregből és gyökerekből élt. Akiknek még ebből sem jutott, azok a mezőn rágták a fűvet és döglött állatokat ettek. Mer helységben a katolikus pap 150 embert temetett el, akik a szó szoros értelmében éhenhaltak. Meslanban 500 lélek közül csak 3-nak volt lehetősége arra, hogy kenyeret egyék. És mindez történt a híres „napkirály” idejében, aki Európa legerősebb országának trónján ült!

Hasonló nehézségek voltak Európa más részeiben is. Közép- és Kelet-Európa a török uralom sötét árnyékában élt. Különösen Magyarország szenvedett sokat a törököktől. A XVI. század második felében 25 évig úgynevezett béke volt a török szultán és német-római császár, illetve magyar király között. Amde e 25 éves „békékorok” magyar vérvesztése a rabokkal együtt mintegy 200.000-et tett ki. A béke ugyanis nem akadályozta a végvárok vezetőinek beüléseit és rablóhadjáratait. Ezek megszokott rendszerességgel folytak és bizony a lakosok többsége este sohasem tudhatta, hol és kinek a kezében fog felébredni! Tízrezreket hurcoltak messze Törökországba, hogy ott rabszolgavásárokon eladják. És a török elűzése után sem javult a helyzet. Változatosság kedvéért a törökök helyett a német zsoldosok raboltak és pusztítottak. Ezek ugyan rabszolgáknak nem hurcolták el az embereket, — de úgy megkínózták és elverték, adóbehajtáskor, hogy belehaltak. Német püspök

írta erről a korszakról, hogy az országot a katonaság minden szabály és rend nélkül „mint egy ellenséges országot” zsákmányolja ki. „Lakói, egyháziak, nemesek, polgárok, parasztlak naponként halálukat látva maguk előtt, remény és félelem közt várják, mikor lesz vége nyomoruknak.”

Más országokban sem volt jobb a helyzet. A szenvedés és nyomorúság szinte állandósult. Az emberek lassanként hozzászoktak és így valamiképpen kibírták a megpróbáltatásokat. Még a múlt század is rengeteg szenvedést és nyomorúságot látott. A napoleoni háborúk mintegy 20 esztendőig tartották lázas izgalomban az emberiséget. Azután a nemzetiségi felkelések és nemzeti háborúk következtek. Az osztrák-magyar monarchia látványos békekorszaka szintén sok nyomorúságot rejtett magában. Gondoljunk a magyar parasztság százezreire, akik ez idő alatt indultak el más hazát keresni maguknak. Volt idő, mikor a budapesti tisztviselők fizetését csak a Duna-hidaknál szedett vám krajcárokból és jellekből tudták részletenként folyósítani.

Mindezek a tények a jelenlegi nehézségek helyesebb megítélésére figyelmeztetnek bennünket. Istennek háta mégis csak a háborun kívül vagyunk. Nehézségeink nagyok. De életünket, szereteink életét mégsem fenyegeti közvetlen és könyörtelen pusztulás. Ha a finnekre, vagy a bizonytalan tengeren utazókra gondolunk, mégis csak el kell ismernünk kislelkűségünket. Történelmi helyzetünk nehézségeit egymás iránti nagyobb szeretettel és felelősséggel próbáljuk elviselhetővé tenni.

Nehézségeink eme helyesebb megítélésére már csak azért is nagy szükség van, mert nem tudhatjuk, mit hoz a jövő. Reálisan és keresztyén szemmel kell néznünk az eseményeket.

Ezek bármennyire is kergetik egymást, bármennyire is bizonytalanságot keltenek, jusson eszünkbe a szöldrő szava az Úrról, aki nekünk őriző pásztorkorunk.

BIRÓ SÁNDOR.

Számadás.

— VÁSÁRHELYI JÁNOS püspök tanulmányait, cikkei, előadásait összefoglaló új köny. —

Püspökünk legújabb testes könyve nem ok nélkül viseli a Számadás címet, mivel az élete ötvenedik életévén túljutott szerző ebben a könyvben öntudatosan számot akar adni azokról a legfontosabb gondolatokról, eszmékről és tervekről, amelyek egyházépítő és közéleti munkájában vezették. Valóban a kötet gondosan összeválogatott anyaga kiválóan alkalmas arra, hogy a három ciklusban között harminchat írás alapján képet alkothassunk magunknak az erdélyi református püspök belső szellemi világáról, működése legfontosabb irányairól. Munkánkat csak könnyíti az a tény, hogy a könyv három egymástól élesen különböző csoportban adja a tanulmányokat, cikkeket, előadásokat.

Az egyházzért címet viselő első ciklusban a pár évvel ezelőtt elhangzott püspöki székfoglaló beszéd foglalja el a főhelyet, az ebben érintett kérdéseket ábrázolják, vagy fejtik ki részletesebben az egyház kormányzásáról, szociális munkájáról, istentiszteleteiről, szórványairól szóló írások és a lelkipásztori, tanítói munka legfontosabb kérdéseit tárgyaló előadások. Ebben a ciklusban ismerkedhetünk meg a református nők és férfiak legfontosabb egyházi feladataival is.

Az Arcképek c. második ciklusban három magyar református (Károlyi Gáspárnak, a szerző nagyatyjának és atyjának) és három külföldi lelkipásztornak (Dryander, Macfarland, Schweitzer) az arcképét, az Apafi-ház találó rajzát és a kolozsvári gyülekezet szervezőjének: Váradi Miklósnak jellemzése mellett három nem egy-

házi vonatkozású személy jellemzését (Goethe, mint életművész, Stephan Ludwig Roth, Arany János és népe) olvashatjuk.

Végül a Hitünk kérdése címet alatt tíz kisebb-nagyobb írás a legfontosabb református hitkérdéseket, illetve a legfontosabb életkérdéseket református szempont alatt tárgyalja.

A három csoportba foglalt írások közül a legfontosabbak az első csoportba tartozók, legművészebbek a második ciklusba osztottak és a legmélyebb hurokat érintők a hit kérdéseivel foglalkozók. Annak ellenére, hogy a kötet egyes darabjai a legkülönbözőbb síkon mozognak és a legzसेbbes érdeklődési kört ölelik fel, mégis egységes felfogást mutatnak az egyházzal, az emberről és az életéről. Megkíséreljük ebben a három körben mutatni fel a szerző egységes felfogását.

I. Az illusztris szerző az egyházat bibliai, hitvallásos alapon a maga isteni alapjaiban határozottan megfundálva szemléli és ábrázolja. Világosan látja, hogy az emberi bűn és hiteltelenség miatt az egyháznak ezek az örökkévaló vonásai néha eltűnnek az emberi szemek elől, de végleg soha el nem törölhetnek. Sohasem tudja az egyház életét teljes reménytelenséggel nézni, mert az egyház életének gyökereire és nem felszíni jelenségeire tekint. Minden során keresztül kilánczik a gondolat, hogy az ember sohasem lehet az egyház jelenlegi állapotával megelégedve, tehát követeli az

egyház megújulását, a megújulás útját pedig elsősorban a kipróbált és biztos keretek élettel való betöltésében és csak másodsorban új munkák és módszerek bevezetésében látja. Az egyház megújulásának legelső sorban a lelkipásztorok, azok feleségén és a tanítókon keresztül kell megtörténnie, azután a gyülekezet meglett férfiainak és asszonyainak eleven hite, szolgáló szeretete segíti az egyház megújulását. Ez írók tanúsága szerint az egyház megújulása az egyes hívekben, azok családjában és a gyülekezetben történik. A magasabb egyházi szervezetek jelentőségét leginkább kormányzati szempontból emeli ki. Az egyházban helyre kell állítani az igehirdetés, fegyelmezés tekintélyét, meg kell tölteni a templomokat és szervezzé kell tenni a szeretetmunkát. Ezt a munkát csakis úgy lehet elvégezni, ha az egyház tagjait az egyház maga elvezeti a Biblián alapuló hitvallásos református hitre. Az egyházat élesen meg kell különböztetni a más közösségi alakulatoktól s az egyház lelkipásztorainak hatalmat és tekintélyt kell adni arra, hogy a legfontosabb egyetemes kérdésekben az Ige szavát felemelhessék.

2. Vásárhelyi János az általa megrajzolt *emberekben* és a mögéjük felvázolt korokban, noha különösen a hozzája legközelebb állók fölött éles kritikát is gyakorol, öntudatosan a jó tulajdonságokat keresi. Erre joga van, mivel az általa megrajzolt alakok mindenikében az evangélium hatására kétség kívül felismerhető az új ember. Az ember értékét nem önmagában, hanem szolgálatának vonalában méri le s így azok életének nem titozatos rejtelméi, lelki mélységei, hanem nyilvánvaló szolgálatukban megmutatkozó hűsége érdekli. Különösen megragadja az embert a témának az a mesteri kezelése, ahogy az Apati-ház sok bűnét, de egyben ragyogó szolgálatait is megrajzolja. Ez a tanulmány a református történelmi ábrázolásnak egyik legszebb gyöngye. Mialatt a közölt jellemrajzokat olvassuk, mélyen érezzük, hogy ezek az emberek nem magános, hanem Isten kezében élő emberek, úgy látjuk, hogy sorsuk már eldőlt az Isten döntésében, mielőtt a földön megjelentek volna: minden ember, a nagy költő és az egyszerű lelkipásztor is csak eszköz az Isten kezében, de csak az az ember boldog, aki valóban felismeri és elismeri, hogy Isten eszköze.

3. Az emberi élet annál teljesebb és boldogabb, minél inkább az Isten által adott *alapokon* épül fel és minél inkább beletagozódik az Isten által teremtett *életkeretekbe*; csakis az ilyen emberi élet találja meg, töltheti be igazán a maga *hívatását*. Az emberi élet igazi alapja a hit. Erre a hitre Isten vezet el, de nekünk a sok vívódáson keresztül kell Istennek erre a vezetésére eljutnunk. A legfontosabb életkeret a *Jéruszlaim és női adottság*, ezeken kell felépíteni a társadalom alapsejtiét: a *családot*. A családban a nő feladata megteremteni azt a szellemi légkört, amelyben a család egyes tagjai megtalálják az igazi meleg otthont. A *hivatásköröket* úgy kell egymás mellé rendelni, hogy azokon keresztül az egyik ember a másikat segíthesse. Az Isten által teremtett *nemzeti kereteket* nem szabad elodáni, de nem szabad azok közé, a másik nemzethez tartozók elől elzárkózni. Az emberi élet *alapja önmaga fölött Istenben, célja és értelme önmagán kívül a másik ember Isten akarata szerinti szolgálatában van*.

Ha egészen rövid jellemzését kell adnunk Vásárhelyi János felfogásának, akkor azt mondhatjuk, hogy mind az egyház, mind az ember és élet kérdéseit illetően *fundamentális* felfogást képvisel: minden téren arra mutat, ami a legállandóbb jellegű és a legkipróbáltabb. A mai egyházi és emberi élet megújulását is az örökkévaló alapokhoz, a dolgok ősi értelméhez való visszatérésben látja. Szilárd optimizmus van benne, hogy az, ami Istentől való, mégis csak győzni fog, akármilyen gonoszak is a napok. Az bizonyos, hogy a mai ember előtt, aki mindennel szemben türelmetlen, aki mindenben változtatni akar, ez a könyv nem divatos és könnyű olvasmány, de az, aki szeret a dolgok mélyére látni, éppen a mai kavargó, riadt és talajt vesz-

tett korban sok ajándékot nyerhet ettől a könyvtől, mert az isteni világrend soha el nem muló biztos és szilárd alapjaira, örökkévaló törvényeire bukkan rá annak olvasása közben. Ma igazán szükséges van arra, hogy a felkavart nagy viharban összehúzódnak, egyházi és egyéni életünk legmélyebb gyökereibe nőjünk vissza és onnan vegyünk erőt ingadozó, sokszor vihartépett és eltört ágakba. Azoknak is szükségük van erre a könyvre, akik az egyházat szüntelen való missziói mozgásában, gyermekeik és ifjain keresztül való megújulásában, új munkamódszerek alkalmazásában szemlélik. A szerző ebben a munkájában is bizonyoságot tesz, hogy az egyházi életnek ezt a mozgalmi oldalát is látja, de az ő küldetése az egyházi élet másik oldaláról való számadás. Az igazi egyházi életben mindkét oldalnak a hangsúlyozása fontos, viszont ma nagyon kevesen vannak, akik Vásárhelyi Jánossal együtt a mozdulatlanabb vonatkozások kevésbé népszerű kiemelésén fáradoznak. Ugyanígy vagyunk az emberi- és életkérdések felmutatásával is. A szerző sem tagadja, hogy az örökkévaló alapokra nagyon színes, ezer ellentmondással tele, titokzatos problémákkal terhelt élet épülhet fel. De ma a sok agyonanalizált, psichoanalizált, torz emberi alak után jól esik tisztességes családi életet és Isten, tisztességes emberi munkát végző emberekről is olvasni.

Lesznek, akik azt mondják, hogy a Vásárhelyi János könyve nem elég modern, felfogása túlzottan konzervatív, nincsenek benne meglepő felfedezések, új eredmények, zseniális meglátások. Az én érzésem azonban az, hogy egyre inkább jön az az idő, amikor a legnagyobb becse mindenki előtt azoknak a könyveknek lesz, amelyek a legbiztosabb és legállandóbb alapokra mutatnak, amelyek az emberi élet örök sávanak, kenyerének, vizének és tűzének konzervatívizmusát tartalmazzák. Ebből a konzervatívizmusból ad ez a könyv gazdag izelítőt.

L. D.

A tatai református egyházmegye ifjúsági téli táborának egyik esti programja az volt, hogy megnézték a tatai református ifjúság előadásában Kodolányi János színművét, a „Földindulást.” Nagy missziót teljesített és teljesít az ifjúság ennek a színműnek az előadásával. Azóta már a környező falvakban is előadták. Vajjon nálunk nem tenne-e nagy szolgálatot akármelyik egyházi szervezetünk azzal, hogy különösen az „egykes” vidékeken előadnák ezt a színművet és ezzel felébresztenék a fájdalmat és rámutatnának a gyógyulásra is.

Az amerikai magyar református egyházkerületben lelkészhiány van, az egyházkerület részéről az a kíváncsiság és tekintetben, hogy csakis olyan lelkesek váljallozzanak a kimenetelre, akik a belső hivatottság mellett elég jól tudnak angolul és esetleg ismerősök az amerikai egyházi élettel. A bevándorlási törvények emellett megkövetelik, hogy már legalább két évi lelkési szolgálatról szóló bizonyítványuk legyen.

Dr. Ravasz Lászlóné, mint a református női tábor országos irányítója, tudvalevően felkérést intézett a református nőkhöz, hogy az északi szörnyű hideggel viaskodó hős finn rokonok megsegítésére kössenek meleg ruhaféléket és azokat juttassák el hozzá. Az asszonyok, leányok több mint négyezer pár ermelegítőt, többszáz hősapkát, nyaksált, térdmelegítőt, melegruhákat, kesztyűt küldtek és emellett körülbelül ezerszáz pengő készpénzt.

A választás.

A reformáció tiszta tanításaihoz visszatért mai theologia azt vallja, hogy a keresztyén ember egész élete választásoknak, döntéseknek sorozatából áll. Minden embernek mindig újra döntenie kell Isten és Sátán, jó és rossz, evangélium szerinti és világ szerinti élet között.

A keresztyén családi étellel kapcsolatosan azonban egészen más értelme van a „választás” szónak. Itt ugyanis a *hítestársnak kiválasztásáról* van szó.

De sátt lehet-e erről egyáltalán beszélni? Hát nem mindenki magának kell, hogy házastársat válasszon? Hiszen sokszor mennyi baj van azzal, hogy más akar beleszólni az én legszentebb és legegységibb ügyembe: élettársam megválasztásába; és baj ez még akkor is, ha a hozzám legközelebb állók: édesapám vagy édesanyám akarnak beleszólni ebbe.

Ez az érv azon az egyszerű és nagyon gyakorlati dolgon bukik meg, hogy végeredményében mégis 100 eset közül legalább 80-ban másoknak is nem kis szerepe van abban, hogy egy házasság létrejön. Lehet, hogy ezt maguk az ifjak és leányok sokszor nem is veszik észre: de én most itt a szülőkhöz is beszélek; és azt sem kell elfelejtenünk, hogy fiaink és leányaink között is vannak — hála Istennek — olyanok, akik ebben az egész életükre nézve döntő kérdésben a temp-lomi szószékről elhangzó figyelemzetést meghallgatják.

I.

Tisztán kell látnunk, hogy kétféle módon lehet egy ifjúnak vagy leánynak házastársat választania. Ez a kétféle mód: a világ szerinti és az Isten szerinti választás.

A „világ” kifejezésnek legjobb értelmezését János apostol adja I. levelének 2 részében, a 16. versben. Hármast értelmét mutatja itt meg a „világ” szónak. Azt mondja, hogy ez „a test kívánsága, és a szemek kívánsága, és az élet kérdése”.

Minden további nélkül érvényesíthető ez a hármast szempont a világ szerinti és Isten szerinti házastárs-választás kérdésének megítélésében is.

a) Sokszor mesélik, hogy a házastársat választó ifjú a *test kívánságát* helyezi mindenek elé. Nem azt nézi, hogy hozzávaló-e az a leány, hogy valóban élettárs, hítestárs lesz-e: hanem egyesegyedül azzal törődik, hogy szép-e a termete, az arca, a megjelenése.

Kétségtelen dolog, hogy a házasság nem csak lelki, hanem testi-lelki kapcsolat kell, hogy legyen. Akinek teste, arca előltem visszatetsző, azzal nem fogok „egy test” lenni. De ahol a lelki kapcsolatra, közösségre való minden tekintet nélkül csak a test kívánsága számít: ott a választás következményei legtöbb esetben szörnyűek lesznek. Mert a test kívánságára felépített házasság: főnyire, malter nélkül összerakott ház csupán.

b) Ugyanígy veszedelmet jelent, ha a házastárs-választásnál „a szemek kívánsága” lesz a döntő. Tehát ha csak külső tényezőket vesz figyelembe az, aki házasságra készül.

Ez már egy fokkal magasabb dolog ugyan, mint az előbbi; de éppúgy meg lehet fagyni akkor, ha a hőmérő 10 fokot mutat fagypontra alatta, mint hogyha 15-öt.

A „szemek kívánsága” azt jelenti, hogy nem csak az illető élettárs testi szépségét veszem figyelembe, hanem ügyességét, szellemességét, vagyoni állapotát is; tehát az összes szemmel látható dolgokat. Ha ezek kedvezőek: igyekezem minél gyorsabban megkötni a házasságot.

Nem mondom, hogy az ilyen házasságkötések nagy-része a világ szemében nem „jól sikerült”. Hiszen a hiúságoknak ebben a vásárában sokszor még azt is irigylük, aki a test kívánsága szerint tudott házasságot

kötni. Hát még a „szemre” nagyon sikerült házasságot! Hogy azután a családban mi történik, az más kérdés...

c) Végül „az élet kérdése” sok házastárs-választás egyetlen alapja. Ide tartoznak a vagyonért kötött érdekházasságok; a család fényét emelő, nagyobb összekötöttség és felsőbb társadalmi osztályt jelentő házasságkötések stb. Itt sokott legégbekiáltóbb lenni a szülők büne, akik el sem tudják képzelni, hogy jó házasság legyen egy olyan választásból, ahol a fiú vagy leány nem „rangjához illő” vagy „vagyoni állásának megfelelő” házastársat választ...

Arról, hogy milyen következményei vannak egy ilyen „világ szerinti” házastárs-választásnak, alább lesz szó. Nézzük meg előbb, milyen az Isten szerinti választás.

Van egy orosz (de nem szovjetorosz) közmondás: „Ha utazni indulsz: imádkozz; ha csatlába mégy: imádkozz kétszer; ha házasodni készülsz: imádkozzál háromszor”.

Ez a közmondás egészen logikus. Úton aránylag ritkán éri baj az embert; csatlában valamivel gyakoribban; — de az egész életre szóló házasságban bizony leggyakrabban. Kihez fordulhatna hát tanácsért és segítségért keresztyén szülő és gyermek máshoz, mint a mindentudó Istenhez?!

A keresztyén ember tud két dolgot. Az egyik az, hogy Isten maga akarja egybeszerkeszteni a házasságot, hogy abban ketten egy testté legyenek, és a férfi és nő együtt alkossanak egy *embert* [V. ö. I. Mózes 1, 27: Teremté tehát az Isten az embert az ő képére, Isten képére teremté őt; férfiúvá és asszonnyá teremté őket.] — A másik pedig az, hogy ma mindenre próbálják megtanítani, kiképezni és felszerelni az embert, csak egyre nem: a jó és Isten szerint való házasságletre.

Ebből ismét két dolog következik: A házastárs-választás előtt álló keresztyén fiatal ember nemcsak teste igényeinek megfelelő élettársat keres, hanem lelke adottságainak megfelelő *hítestársat* is. A másik, hogy ezt a házastársat, ha csak lehet, *saját egyháznak* tagjai között keresi, mert hogy egyezzen meg, hogyan legyen eggyé két lélek, ha éppen a lélek legszebb és legnemesebb tulajdonságában: az Istenben való hitben más-más felfogást vallanak?!

II.

Foglalkozunk egy kicsit részletesebben azzal a kérdéssel, hogy hát miért is kerülendő úgy a „világ szerinti” élettárs-választás?!

A test kívánsága, szemek kívánsága és élet kérdése alapján kiválasztott házastársal az esküvőig is vannak már bajok. De még inkább az esküvő után.

Igaz, a szerelem bódulatában nem tűnik fel, hogy mennyire nem talál egytűvé sokszor a két házastárs. Lehet, hogy természetük, társadalmi műveltségük, anyagi körülményük azonos: de íme a házasság megkötése utáni első napokban hirtelen rájönnek arra, mennyire nem ismerték egymást, és mennyi olyan tulajdonsága van annak a másiknak, ami bizony számukra egy cseppet sem kellemes. A „nászút” bizony — különösen a mai időkben — nem tudja mindig levezetni ezt a kölcsönös csalódást; és az „ízeltenségek” egyre nagyobbak lesznek, az ék egyre mélyebbre vág: míg a végén család helyett két igen rosszul egymásmellé helyezett élet kízókamrájává válik a házasság.

Ez a része a dolognak azonban már egy másik előadás keretei közé esik. Foglalkozunk inkább a világ szerinti házasságkötés legsátánibb törével: a *reverzá-lissal*.

Ahol testi, külső, vagyoni és társadalmi szempontok szerint történik a házastárs-választás, ott igen gyakori a vegyesházasság, azaz a református ifjaknak és

leányoknak máshílt házastárssal való házasságkötése.

Ó-Tordán — régebbi számításaim szerint — minden három református fél által kötött házasság közül kettő vegyes. A vegyesházasságoknak pedig — a teljes lelki kapcsolat örök hiányán túl — éppen ma és közünk egyenesen rákfenéje a reverzális.

Mi a reverzális? Magyarul: kötelező belegezés. Természetesen abba, hogy a megkötött vegyesházasságból származó gyermekek olyan vallásúak lesznek, amilyen felekezeten a papja bevette a reverzalist.

Az is természetes, hogy a reverzalist nem a református egyház lelkipásztorai szedik. Egyházank alapelve, hogy nem követ el lelkiismeret elleni erőszakot és nem alkalmaz lelki kényszerzubbonyt. Az isteni törvényen kívül különben államunk törvényével is teljesen ellenkezik az ilyen lélek-vadász.

De annál jobban szedik a reverzalist mások. Római katolikus templomban nem esketnek meg olyan vegyespárt, ahol az illető református ifjú vagy leány már a házasságkötés megkötése előtt nem fogadta meg szóban és írásban eskü alatt, hogy meg sem született gyermekeit elkötvelyéli és evangéliumi igaz hit helyett a Szentírás világos parancsával ellenkező hitben fogja felneveltetni. Ha nem írja alá a házasságkötés reverzalist: nem esketik meg, a pópista félnek pedig tudtára adják, hogy más templomban való házasságkötése ágyasság csupán, hiába Isten és ember minden törvénye; — és hogy születendő gyermekei törvénytelenek. Sőt a paráznság szörnyű bűne miatt [hogy t. i. egy „eretnek” emberrel „hitellenül” összeáll] nem is számít az illető rendes egyháztagnak többé: nem gyónatják meg és nem adnak neki Úrvacsorát.

Ugyanez az eset a görög katolikus egyházban is. Hogy pedig a reverzálisos házasság mit jelent Egyházunkra nézve, azt világosan mutatja ez az adat. Ó-Tordán 1937-ben összesen 24 házasságkötést áldott meg egy év alatt egyházunk; és ugyanekkor 12 kárunkra adott reverzálissal megkötött római kath. — református házasságkötés történt itt. Tizenkét családban húnyt ki tehát örökre az evangélium tiszta fénye.

Ez a lélek-kufargás még folytatódik azzal, hogy rendszeresen a régen megkötött és a római egyház által már törvényesnek elismert vegyesházasságban élőket is felkeresik időnként a római egyház papjai, igyekezve meggyőzni őket arról, hogy esküdjének meg újra a pópista templomban is, mert másképp „törvénytelen” a házasságuk. Igaz: magasrangú embereknel nem igen teszik meg ezt.

Mármost milyen legyen az a házaseset, mely a legelső pillanatban a konfirmációi eskü megszegésével, Isten Fia evangéliumának megtapodásával és a Lélek megollásával kezdődik? Hogyan lehessen lelki összhang egy olyan házasságban, ahol ha a házastársak hitükben gyarapodni és öntudatosodni akarnak; ha gyermeküket komoly és hívő keresztényekké akarják nevelni: áthághatatlan akadályokba ütköznek belé? — és mégis a legtöbben milyen mellékesnek, milyen szükségtelennek tartják azt, hogy a házastárs megválasztásával kapcsolatosan hitbeli dolgokat is hozzon valaki elő!

III.

De hát nincs más megoldás? Hiszen vannak vegyesházasságok, ahol teljes a lelki összhang és békeség! Nem tartozik feladatom körében ennek a kérdésnek a megoldása. Mégis rámutatok erre a helyes választásról beszélve.

Az Isten szerinti választásnak (amit bizony sok tusakodás, imádság előz meg) legszebb eredménye a tiszta házasság, ahol mindkét fél a szó igaz értelmében református keresztény ember.

Istennek hála vannak ilyen házasságok. Házasságok, amelyeket valóban az Isten szerkesztett egybe.

Itt is vannak próbák; esnek zellenségek, támad zavar. De csak „a víz felszíne” örök hullámvás, és „lenn a mélyben háborítatlanul pihen a tenger s az ember szíve.” Megvan a közös, a sziklaszilárd alap. És a házasság

lehet az, aminek Isten rendelte: Isten tisztelete a családi hajlék templomában; egymás segítése az élet harcában; egymás kiegészítése minden lehetséges helyzetben.

És ha az, akiről úgy érzem, hogy Isten is nekem rendelte, számomra teremtette: nem velem egy hitben levő, vagy esetleg nem is ugyanannak a nemzetnek a tagja?

A Szentírás egyik könyve éppen erre a kérdésre felel. *Ruth könyve* ez; az a könyv, amely leginkább neveltségessé teszi a mai idők faj elméletét.

Ruth könyvében egy leány, illetve fiatal özvegyasszony áll választás előtt. Ez a választás nemcsak házasságkötésre: egész ezután életére szól, annak minden vonatkozásában. A Zsidóországból a pogányok közé került Naómi asszony egyik menyje: Ruth ez a választás előtt álló özvegy. Férje meghalt, gyermeke nincs. Anyósa hazakészül Izrael népe közé. Menyjeit elbocsátja: térjenek vissza népükhöz és annak isteneihez, — éljék tovább eddigi életüket. Az egyik asszony haza is tér. De Ruth így szól: Ahová te mégy, oda megyek, és ahol te megszálsz, ott szállok meg; néped az én népem, és Istened az én Istenem. — És elmegy Izrael földjére, ott megy férjhez — és egyik ósanyja lesz, ami Urunk Jézus Krisztusnak.

Ruth elhagyta hitét és nemzetét és a vegyesházasságot választotta. De úgy választotta ezt, hogy elhagyta a bálványimádó pogány hitét és a megismert igaz Isten gyermekévé lett.

Mi nem csak a Törvényt: a tiszta Evangéliumot is ismerjük. Egyházunk a teljes Szentírás: Isten igaz Igéje alapján áll. Bűnnek tartjuk-e tehát megismertetni tiszta hitünket azzal, akivel életünket akarjuk megosztani? Nem kell-e mindent elkövetnünk, hogy élettársunk is megtalálja azt a békeséget, azt az Istennel való közöséget az egyetlen közbenjáró: az Úr Krisztus által, — amelyet mi is megtaláltunk?! Ha úgy látjuk: az Isten nekünk olyan hitestársat rendelt, akinek hité még nem emelkedett fel az Evangélium tiszta magasságára: nem kell-e nekünk megismertetni vele az Ige örök fundamentumán álló Egyházunkat?! Áldottak és szentek lesznek azok a Ruth-ok, akik velünk tudják mondani: „Néped az én népem, és Istened az én Istenem.”

IV.

Két úton sántikálni sehol sem lehet; a házasság kérdésében éppen nem. Igaz út pedig csak egy van: az Úr Jézus Krisztus. Ő az út, az igazság és az élet.

Életünk legmélyrehatóbb és legfontosabb választásánál tehát testünk vágyát is hozzá kell szabnunk annak, akaratához, Akinek hatalma van test és lélek felett egyaránt, — s Jézus Krisztus által kell könyörögnünk Istenhez, a mi Atyánkhoz, hogy Ő, aki, — mint egyik dicséretünk mondja, — „a szív mozdulását, mint a vizeknek folyását, szabadon hagyta ide s tova”: mutassa meg az általa mellénk rendelt élettársat, hogy családi hajlékunk templommá lehessen, ahol Őt dicsérjük s az üdvösség előízét érezzük meg az Ővele és egymással összeforott életünkön keresztül!

Sipos Géza.

„Megajánlási kötelezvény.” Ezt a címet viselik azok a lapok, amelyeket a bucaresti református gyülekezet tagjai között kiosztottak, hogy mindenki Isten előtt való felelőssége tudatában reáírja azt az összeget, amelynek fizetésével hajlandó 1940-ben a gyülekezet anyagi szükségleteinek fedezéséhez hozzájárulni. A kötelezvényben „Isten engem úgy segítjen”-nel vállalják az egyháztagnak a megajánlott összegnek ez évben való megfizetését. Az aláírások folyamatban vannak.

A gyógynövénygyűjtés fontossága.

Évről-évre rengeteg gyógynövény pusztul el erdély-szerte; valósággal a sárba tiporjuk a szél gondjaira bizzuk a sok értéket, amit ha összegyűjtenénk, nagyon sok szegény embert jutattunk biztos megélhetéshez.

A gyógynövénygyűjtés ma már egy komoly hasznosított foglalkozás; olyan országokban, ahol sikerült alaposan beszervezni e hasznos munkát, a kivétel jelentékeny részét képezi; így Magyarország évente 80 millió értékű gyógynövényt exportált. Romániában állítólag 8 millió lei értékű gyógynövény gyűjt be, de vajmi kevés eshetik ebből Erdélyre, pedig Erdély sok vidéke valóságosan eldoradoja a legkülönbözőbb gyógynövényeknek; de a tudatlanság és nemtörődömség pusztulni hagyta ezt a nagy értéket.

Az Émge e szomorú állapotokon gyógynövény szakosztály létesítésével akart segíteni. A szakosztály feladata a gyógynövény gyűjtés és értékesítés megszervezése. Első dolog megtanítani azokat, akik vállallják a gyűjtés vezetői munkáját arra, hogy mit gyűjtsenek és azt hogyan szárítsák vagy száríttassák. Régebb a gyógynövények legalaposabb ismerője és tudója néhai Páier Béla professzor vezetésével 2 hetes tanfolyamokat rendeztek, elsősorban papok és tanítók részére. Most Bodor Kálmán minden tudnivalót felölelő Gyógynövény gyűjtés és értékesítés című füzetét juttattuk el minden paphoz, tanítóhoz, gazdaköri vezetőhöz; ennél az akciónál nagy megértésre találunk az Erdélyi Református egyházkerület vezetősége részéről, hathatós támogatásukkal tették lehetővé a kiűnő tankönyv megjelenését. E könyv széleskörű terjesztésén kívül propaganda cíkekkel, az értékesítés biztosításával; az árak közlésével, szóbeli rábeszéléssel igyekezünk az első év gyűjtési eredményét biztosítani; hogy mindez mennyire nem volt elégséges, az első év valóban siralmas gyűjtési eredménye bizonyítja.

A holtmarosi, csekelakai, küllővári, esztényi, Rádoki, kendilónai iskolák és néhány magános gyűjtő összesen 2800 lei értékű gyógynövényt gyűjtött össze; ezeket is al-g adhattunk azoknak, akiknek 100 ezreket szeretnünk volna adni.

Hogy a gyógynövény szakosztály mégis párszáz ezer Leies eredményt kitud mutatni, az annak köszönhető hogy a Bodor Kálmán beszerezett gyűjtői az idén is dolgoztak a Sülemeden és környékén közel 100 ezer lei értékű gyógynövény gyűjt össze; lelkes munkatársra akadunk öz. Faragó Andrásnéban, aki egymaga 150 ezer lei értékű székfűvirágot adott el és végül én, mint szakosztály elnöke, kötelességemnek éreztem kipróbálni, hogy tényleg hasznosított foglalkozás-e az, amit mi propagálunk, az első év eredménye nagyon megnyugtató volt. Doboka határában közel 50 ezer lei értékű gyógynövényt sikerült összegyűjteni.

Ha legalább 20 helyen foglalkoztak volna komolyan a gyógynövény gyűjtést felvilágosító, tanító munkával, bizonyára szállíhattak volna a lekötött gyógynövény nagyrészét. Vevőink 3 millió körüli gyógynövényt vettek volna át naiv reménykedéssel pl. 2 vagon bodza virágot kötöttünk le 60 ezer lei értékben s ezzel szemben begyűlt 10 q.

Legbuzgóbb és megértőbb munkatársainkat a papok és tanítók közül reméltük; nagy csalódás ért, számtalan esetben tapasztaltuk, hogy olvasatlanul helyezték az egyházi könyvtárba a megkötött füzetet; ugylátszik, hogy a tiszteletes és tanító urakat annyi csalódás érte a múltban, hogy nem hitték el nekünk az első szóra, hogy a gyógynövény gyűjtés hasznos foglalkozás is lehet.

A papi és tanítói hivatással nagyon összegegyeztethetőnek tartjuk a gyógynövénygyűjtéssel való foglalkozást. A hivatása magaslatán álló lelkipásztornak hívei minden ügyes-bajos dolgával törődni kell; tudnia kell, hogy miből élnek a hívei; tanácsokkal kell tudjon szolgálni gazdasági ügyekben; arra kell törekedjen,

hogy minden híve becsületesen meg tudjon élni s ennek érdekében munkaalkalmakat keresni a tanácsalanoznak; ilyen munkaalkalmat és megélhetést, legalább is jelentékeny mellékjövedelmet biztosító foglalkozás a vadon termő gyógynövények gyűjtése. Nem mehet el pl. a virágzó bodzafák mellett nyugodt lelkiismerettel, az, aki tudja, hogy egy kis felvilágosító, szervező munkával 8—10 ezer lei jövedelemhez juttathatná a faluja népét, amelynek vezetésére hivatott s ezt nemtörődömségből, vagy lustaságból nem teszi.

Mi az, amit mi a papoktól, tanítóktól, egyházi vezetőktől a munka terén a múltban reméltünk és a jövőre tőlük kérünk, elsősorban is, hogy vegyék elő a Bodor-féle füzetet, amelynek legközelebb a második kiadását is megkaphatják, amely sok, az első kiadásból kimaradt és azóta nagyfontosságra emelkedett gyógynövény leírását is tartalmazza. Temp'o'mozás utáni megbeszéléseken, nőszövetségi, leányszövetségi összejöveteleken, vasárnapi iskolákban a füzet alapján tartanak ismerető előadásokat, vegyék számba, hogy a falu határában milyen gyógynövények találhatóak s ezek gyűjtési, szárítási módját külön is tanulmányozzák. A tanítók és tanítónők tanítsák a hasznos növényeket; szombat délutáni kirándulásaikon vezessék be a gyerekeket a gyűjtésbe; egész gyűjtő gárdát nevelhetnek, akik az iskolából kikerülve is folytathatják a munkát. Minden faluban kell legyen egy ember, aki az egész munkát irányítsa és vezesse, ha a tiszteletes úr nem vállalja, úgy esetleg a tiszteletes asszony, vagy valamelyik felnőtt gyereke; elsősorban hivatott erre a tanító vagy tanítónő; vagy ha nincs felekezeti iskola, a Nő- vagy Férfiszövetség egy vezető tagja. Vannak növények, amelyek szárítását nyugodtan bízhatjuk a gyűjtőkre, ilyen pl. a tavaszi hérics (adonis nemalis), ez padlás-on, árnyékos helyen könnyen megszáradtható; ez oly tömegesbe lepi el sokhelyt a legelőket és hegyoldalokat, hogy ha alaposan nekilátnak a gyűjtésnek, gondolni sem lehet az egy helyt való szárításra; a bodzavirág szárítására a paplak, iskola padlása is alkalmas; az árva csalán azonnal szárítandó rostán, kályha felett; egyöntetűbb árút kapunk, hogy ha kivált első évben, a szárítást a gyűjtésvezető végzi. Fő az, hogy mindenben betartsuk a könyvünkben előírt szabályokat, akkor nem érhet csalódás.

A gyógynövénygyűjtés a gyűjtőkön kívül a gyűjtést vezetőnek is jövedelmet hozó foglalkozás, vajjon melyik papnak, tanítónak nem fog jól pár ezer lei mellékjövedelem.

Sok helyt panaszkodnak, hogy a 30 lejes egyházi adót sem szívesen fizetik a gazdák, bizonyára könynyebben hoznának fejenként 2 kgr. bodzavirágot s így a legrosszabb fizetőből is nagylelkű adakozó lenne, legalább is duplán fizetve meg adóját.

A nőszövetségi tagok is adhatnak 1 napi gyűjtői munkájukat a szövetségnek, milyen szép, hasznos alapokat lehetne ebből teremteni.

A gyógynövények iránt évről-évre nagyobb az érdeklődés, az idén az általános drágulással azok értéke is nagyon felemelkedett. Gyógynövény szakosztályunk arra törekszik, hogy a lehető legmagasabb árat érhesse el; épp ezért összekötöttest keressett egy tökéletes vállalat, amely hajlandó az egész gyógynövénygyűjtést finanszírozni s az értékeletést a legmegfelelőbb időben eszközölni.

Az a tapasztalat, hogy a gyűjtés sikere sokkal biztosabb, hogy ha a gyűjtőktől esetről-esetre készpénzzel váltódik be az áru, a gyűjtés zavartalan menete érdekében módunkban van nagyobb előlegeket is folyósítani.

A gyűjtési kedv a gyermekekben, felnőttekben egyaránt megvan, azt az én falumban tapasztaltam, ahol kivált a tavaszi héricsgyűjtésben igazán az egész falu apraja-nagyja résztvett, össze is hordtak 40 q. szárított

árút; csak a megszervező felvilágosítási munkára van szükség, hogy azok is arathassanak, akik soha sem vethetnek és keresethez juttathassuk azokat, akik eddig vagy koruknál, vagy testi gyengeségüknél fogva erre képtelenek voltak.

Kérünk mindenkit, aki a gyógynövénygyűjtéssel komolyan akar foglalkozni, ebbeli szándékát jelentse be a gyógynövény szakosztálynak. Közölve azt, hogy ami a határban nagyobb tömegben gyűjthető (tavaszi hérics, bodza, kökényvirág, hárs, bükkerdőkben nadragulya stb.), mi aztán minden tekintetben segítségére leszünk az eredményes munka elősegítésében.

Bárcsak megérténék az ügy fontosságát az arra hivatottak s közös munkánknak meglenne a megfelelő eredménye.

Gidófalvy István.

KÉZ A KÉZBEN

Az I. K. E. Szénior Osztályának rovata.

Rovatvezető: László Dezső.

Szántsatok új ugar!

Az IKESZO széleskörű munkáját sok minden bénítja. Kétségtelen, hogy a „napok gonoszak“, az idő nem alkalmas nagyobb megmozdulásokra. Bár ma is megvan a lehetősége a legtöbb szénioroknak arra, hogy egyházmegyéjében az ifjúsági bibliaköri munkát szorgalmazza, legalább olyan formában, hogy a lekipásztorok az ifjúsággal az istentisztelet végén mindenütt foglalkozzanak külön is. Ám ezen túl meg kell látnunk, hogy ez az idő arra adatott, hogy az ifjúsági keresztyén munka elmélyülésén fáradozzunk. Természetesen elsősorban saját gyülekezetünkben. Velem együtt bizonyára mások is észrevették, hogy fiúbibliaköreink munkáját nemcsak külső nehézségek akadályozzák. A lanyhulásnak belső rugói is vannak. Egyik ilyen belső rugó az, hogy nem lett bibliakörünk az együttes imádkozás drága alkalmává. Nem mintha hiányoznánk összejöveteleinken az imádkozás, csak elsekélyesedett, futólagossá vált. Keveset és felületesen imádkozunk, nem lettünk igazán imaközösséggé. Hány helyen áll az ifjúsági munka középpontjában az imaóra? Pedig e nélkül hiábavaló minden erőfeszítésünk: a megelégnülést csakis ez hozza meg, nem pedig a módszerei erőfeszítések, a változatosság s több efféle. Ha ezt meglátjuk, őszintén felszámoljuk a munkában, Isten Lelke bűnbánatra és új ugar-szántásra készítet. Egész belmissziói munkánk válságából ez a kivezető út: az imádság új megbecsülése, élése. Érdeemes lenne nyári SzO-konferenciánk központi témájaként választani a közös imádkozás kérdését!

H. J.

Kedves Tesvérem! Tegnapelőtt már ebben az évben másodszer találkoztam olyan rendű lekipásztorral, aki azon gondolkozik, hogy lekipásztori állásáról *lemond*, vagy *nyugalomba* vonul. Mélyen megdöbbenett mind a két eset. Sokat gondolkoztam azon, hogy egyáltalán szabad-e ilyen szomorú tényeket napvilágra hozni? Végül is arra a tényre jutottam, hogy igen, ezt a szomorú tünetet ebben a rovatban közzé kell tenni.

Mi volt az oka annak, hogy ilyen sötét elhatározás lehetősége villant meg az illető lekipásztor előtt? Valószínűleg szerint: mindketten csalódtak, munkájukba belefáradtak, reménytelennek és kilátástalannak tartják jövődjüket. Nem érzik egyházmegyéjük és egyházunk gondoskodó szeretetét maguk körül, elhagyatottaknak, magukra maradtaknak érzik önmagukat. Nemcsak kifelé, a más gyülekezet felé nem érznek közösséget, hanem a saját gyülekezetükön belül sem találják fel azt. Az egyház híveiben nincs magasabb szellemi vagy lelki igény, robotnak tekintik az életet s élük úgy, ahogy lehet. Fizikai erejük korán megtört, ideg erejüket megörölte a sok vérgödés és hiábavaló emésztő munka. Csalódtak abban is, hogy a nemrég megindult belmissziói munkák meg tudják újítani a gyülekezeteket. Rájuk nehezedik az egyetemes világhelyzet, amely egyre fenyegetőbben fekszik reá a keresztyén egyházra.

Nem hiszem, hogy az illetők tényleg tudnának szakítani a lekipásztori szolgálattal, de mégis csak szomorú, hogy a fenti okok miatt annak lehetőségével foglalkoznak. Mi azért foglalkozunk itt ezzel a kérdéssel, mert a fentvázolt sötét hangulatok, gondolatok és kilátások mindnyájunkat lekötnek hosszabb vagy rövidebb időre.

Én itt most a gyógyulásról szeretnék beszélni. Mit kell tennünk, hogy akármilyen körülmények között is elevenek, bátrak, józanok, munkabírók, másoknak is hitet nyújtók tudjunk lenni?

Nem mondom, hogy a külső körülményekre, életünk anyagi, testi, egészségügyi vonatkozásaira nem kell tekintenünk. Igenis kell. Éspedig Isten előtti felelősséggel kell. Az evangélium nemcsak azt kívánja, hogy mi gondoskodjunk mások testi szükségéinek lehető kielégítéséről, hanem azt is, hogy a saját szükségéink kielégítésén magunk és mások is fáradozzanak. A mai idegőrlő körülmények között mindenkinek szüksége van arra, hogy teste egészséges állapotát, elevenességét, rugalmasságát fenn tudja tartani. És szükség van arra, hogy anyagi viszonyaink is rendeztessenek.

De mindezeknél fontosabb lelkünk egészségére, elevenességére, tisztaságára ügyelünk. Ezt nem az idealizmus, hanem az evangélium alapján kell elvégeznünk. Ez pedig azt jelenti, hogy életünk és hivatásunk értelmét és célját nem önmagunkban, nem az emberben, hanem az Isten átkát és kegyelmét egyaránt hordozó Istenemberben: Krisztusban ismerjük fel. Krisztus őszintén és igazán mutat két dologra: követésének és szolgálatának soha meg nem szűnő, állandó *nehézségire*, követésének és szolgálatának soha meg nem szűnő, állandó *öröme*. Ahogy ő is a szenvedésen és halálon keresztül jutott el a dicsőséges feltámadásra, ugyanúgy mi is csak az állandó és kemény szenvedés-

seken és próbákön keresztül juthatunk el az általa szerzett öröme és békeségre. Benne és általa meg kell látnunk, hogy nem mindenki fog az egyházhoz csatlakozni, hogy az evangélium ügyét mindig meg nem értés, kicsinyeskedés, ellenségeskedés kíséri s az evangéliumnak ez az akadályoztatása a természetes és magától értetődő.

Nem véletlen, hogy Isten annyi lelkipásztornak és gyülekezetnek az életét próbálja mostanában. Ő már előre látja, hogy még nagyobb próbák következnek az egyházra s azokra kegyelmesen fel akar készíteni. Most fog eldőlni, hogy mennyi élet és erő volt mindazokban az egyéneken és közösségeken, amelyek új megbizással jelentkeztek az egyház életében.

És még egyet ne feledjünk. Az utóbbi évek alatt nagyon sok lelkipásztor tekintete siklott le Istenországának valóságáról. Igen sokan földi remények teljesülésétől várták az egyház kérdéseinek megoldását. Ezzel együtt mindenestől elfelejtették, hogy az egyház mindig és mindenütt lényegében ugyanazon körülmények között él és ugyanazt köteles végezni. Ne emberi lehetőségekre és ne az akadályokra, hanem az akadályokat legyőző Krisztusra, az Őt a miénkénél ezerszer súlyosabb akadályok között szolgáló hitűsökre nézzünk, ha az akadályokon túl akarunk jutni.

Egy bizonyos, hogy az egyház munkásainak nagyon gyorsan alapos lelki gyógyuláson kell átmenniök, ha igazán szeretik egyházukat. *Urbanus.*

Tavaszi egyházkerületi ifjúsági lelkigyakorlatunk Kolozsvárt, a hidelvei gyülekezetben lesz április 28—május 1. között. Tegyük meg mindent, hogy gyülekezetünk és iskolánk ifjai közül minél többen vehessenek azon részt.

Ifjúsági sáfársági hetünket április 14—21. között tartjuk meg a Református Szemlében között program szerint.

Ne azért olvass, hogy ellentmondj, vagy vakon higj, — hanem hogy vizsgálj és mérlegelj.

MACAULAY.

A luteránus szuperintendenciát hivatalosan is elismerték. Hatásköre kiterjed az arad-bánsági, a braszó és az öt város esperességére, összesen 23 egyházközségre. Önállóan vezet és irányítja saját vallásos, kulturális és alapítványi ügyeit. Az 1940—41 évi állami költségvetésbe felvették egy szuperintendes, egy titkár, egy tiszviselő és egy szolgáló állásnak az államsegélyezését.

A német ev. gyülekezetek papjai, egy kivételével, aki a jövő év elején indul útnak, mind elhagyták Észak-országot. Az észak gyülekezetekben szolgáló német származású papok is kivándoroltak. Ilyen 27 volt. Közöttük 3 észak pap is volt, akinek felesége volt német származású. Mivel a lelkészek 170%-a német származású volt, nehézségek vannak a gyülekezetek lelkészi ellátásában. Betöltöttek ugyan majdnem minden elhagyott szolgáló helyet segédlelkészekkel, azonban azok helyére nincs elég ember. Az a terv, hogy a segédlelkészek gyakorlati idejét megrövidítik addig, amíg minden helyet be nem tölthetnek.

Irodalom és Művészet

Orth Győző: Isten harsonája.

Ref. Könyvtár 72. sz. A Királyhágómell. Iratterjesztés kiadása. 160, 64 lap.

Amilyen általánosan ismert köztünk a Zwingli neve, éppolyan keveset tud életéről s különösen munkájáról az átlag református. Ezt a hiányt érezte meg Orth Győző s foglalta össze ebben a népies és elevenen megírt füzetben a harmadik nagy reformátor életét és szolgálatát. Meglátszik rajta, hogy e leginkább svájci reformátorról olyan ember beszél, akit svájci tanulmányútja és kapcsolatai el nem muló szeretettel fűznek a béke földjéhez, népéhez. Mindazáltal tárgyilagos tud maradni. Zwingliben a hitvalló hőst mutatja be s talán leginkább ezért nevezhető munkája aktuálisnak. Több új vonást is tárnak fel a reformátor életéből, jelleméből, különösen a töle magától vett idézetek. Farner könyve, melyet forrásmunkául jelöl meg, valamint a rendelkezésére álló más források alapján jó lenne, ha egyszer tudományos részletességgel is megírná a szerző Isten harsonájának életképét. *H. J.*

Horváth Jenő: Kina első magyar misszionáriusnője, Kunst Irén.

Ezzel a kicsi füzettel gyarapodott újabban külszmisszió irodalmunk. Mindössze 20 lap és az ára alig 3 lej. Ebben a kicsi keretben mégis olyan nagy ügy van elrejtve, amilyennel csak a biblia mélyén szoktunk találkozni. Nem tudom a szerző a Kunst Irén személyéért, vagy a kina misszió munká érdekében írta-e meg ezt a füzetét. Mindenképp úgy van, hogy ha a Kunst Irén személyét nézzük, a misszió munkát látjuk rajta keresztül. Már a külsz élete is a keresztyén univerzálitást tükrözi. Németországban született, Magyarország lett a házája és Kina a munkaterülete. Sok nagyszerű ethikai igazság bugyog fel ebben a kis füzetben a Kunst Irén életéből. Először is, hogy a haza nem tisztán földrajzi, hanem mindenekfelett erkölcsi, szellemi fogalom. Másodszor a Kunst Irén ifjúsága figyelmeztelt éppen bennünket nevelőket arra, hogy a nevelő, lelkész, tanár és misszió munkás magatartása milyen elhatározó befolyással lehet egy ifjú élettrányára. (Budapesti hitoktatói és missziós barátai. 4. lap) Sanghaiból küldött levelében leszögezi azt a mindenekfelett való tételt, ami éppen a mának hite kell legyen, „Vesztes lesz mindenki, aki nem áll az Őrnak pártjára, mert Jézus győzni fog. Aki az Őrban bíztok, imádkozzatok, hogy Jézus győzzön.”

Micsoda győzelme a léleknek a test felett! Egy hatvanéves nő duhaj matrózoknak, munkásoknak evangéliumot hirdet. Száz kilométeres gyaloglás után egy katona szakadékba dobja. Végül a hid alatt egy tifuszos nőt talál, felemeli, elkapja a tifuszt és megéri a remélt boldogságot: „boldog leszek Uram, ha életem a te szolgálatodban fog kiadni.”

Boldogságához mi is hozzájárultunk, amikor megérte amiért imádkozott, hogy a Babos Sándor szemé-

lyében magyar misszionárius vehette át munkáját. Nem hiába imádkozott Erdélyért is.

A Kunst Irén életét nem volt hibávaló fáradság leírni Horváth Jenőnek.

Ma a külmiszió sokak előtt nem népszerű gondolat. Annyi a testi és lelki nyomor közvetlen közellünkben, annyi a pogányság Európában, hogy kár Kínába fáradni munkáért. És mégis. Ha nem személtethetnénk a külmiszió tükrében egy ilyen teljes életátadást a Krisztusnak, erőtleneek lennénk az itteni feladatokkal szemben. A külmiszió tényel erőforrás és ösztönzés. Érti ezt Horváth Jenő is, azért gazdagítja folyton új munkával a külmiszió irodalmát. A füzet használható önképzésre is, de missziói összejöveteleknek is szinte eszegetálandó anyaga, amivel mindnyájunknak kell élnünk.

KESE ATTILA.

H I R E I N K

A Magyarországi KIE Szöv. alelnöke, Teletki László dr. gróf — amint a Magyar Értesítő írja — a finn KIE egyik vezetőjétől levelet kapott. Ebben a finn ifjúsági vezér többek között ezeket írja: „Nagy idöket élünk ma Finnországban. Isten csodákat művel hatalmas kezével. Népünk minden eddigi esetleges elválasztó akadály ellenére egy testé-lélekké forrott össze a család, a hit és haza védelmében. Az orosz belörés elmélyülésre vezetett. Sohasem imádkoztak hazánkban olyan hittel, mint a mostani hetekben. Imádkozunk természetesen el-lenségeinkért is, hogy végülök is felszabadulhassanak. Nagyon sajnáljuk a szegény orosz katonákat, akiket tévútra vezettek s akik leihatatlanul sokat szenvednek. Karácsony reggelén tűzvonalban álló csapataink olyan hangosan énekeltek szent énekeinket, hogy azt a túldal-dalon meg kellett hallania az ellenségnek is. Egyik helyen az egész karácsonyi isztentiszteleletet hangszórón orosz nyelven továbbítottuk, így próbáljuk megértetni velük, milyen lélekkel harcolunk mi. Elmondja a finn ifjúsági vezér, hogy a csapatok a harc előtt úrvacsorát vesznek, majd így folytatja: „Sokan térdén állva imádkoznak reggelent, mielőtt ütközetbe vonulnak... Száz-és százezer ember volt kénytelen kicsiny otthonától meg-válni, hogy hadkötelezettségének eleget tegyen. Se szeri, se száma azoknak, akik mindenüket elvesztették. Egy asszony, amikor sajnálkozott rajta, hogy házával együtt mindene odaveszett, így szólt: Mindez semmi, csak Finnország maradjon szabad! Úgy érezzük, hogy ezt a harcot nem magunkért, de egész Európáért vívjuk. Mind-egyikünkre ötvenhárom orosz jut. Emelt fővel állhatjuk, hogy fiatalok és öregek sohasem harcolhattak tisztább célért, mint a miénk! — végzi levelét a finn ifjúsági vezér. Az ember azt gondolná, háborúban csak vérontást lehet látni. Ime a finnek megmutatják, hogy a háborúban misszionálni is lehet. Az ember azt gondolná, háborúban az ellenséggel nem lehet mást tenni, mint le-lőni. Ime, öök megmutatják, hogy háborúban az ellenséget meg is lehet téríteni!

A magyar nyelvű Bibliánk, melyet Károlyi Gáspár fordított le magyar nyelvre, 350 esztendő. Folyó évi augusztus 10-én lesz 350 esztendeje, hogy Bibliánk első példányai kikerültek a nyomdából. A Királyhágómelléki Református Egyházkerület Lelkészerterkezelete ebből az alkalomból úgy határozott, hogy a Bibliának egyházunkra és népünkre gyakorolt hatását tüzi ki feldolgozandó évi tétel gyanánt és ezenkívül a Kerület egyházközségei ez év egyik vasárnapját Biblia-vasárnappá teszik és ezen a napon alkalmi ünnepély keretében részletesen ismertetik a vizsolyi Bibliának és fordítójának történetét. A befolyó perselypénzt szórványainknak ingyenes Bibliával való ellátásra fordítják. A magyarországi ORLE is hasonló tárgyú tételek kifizésével teszi emlékezetessé a nagy évfordulót. A magyarországi Kálvin János Társaság és a Kálvin Szövetség folyó évi január 17- és 18-án pedig szintén jubiláris ünnepet ült és „A Szentírás és a magyar élet“ címmel konferenciát tartott.

A dunántúli református Egyházkerület ifjúsági bizottsága Veszprémben tartott tanácskozása során, a következő határozati javaslatot hozta:

a) A református ifjúsági munka egyedüli és kizárólagos alapja csakis az Evangélium lehet Anyaszentegyházunk hitvallásainak értelmezése szerint.

b) Elérkezettnek látja a bizottság az időt arra, hogy az összes református nevet viselő kultúregyesületek, olvasókörök és hasonló alakulatok munkáját át kell alakítani határozott bibliai és hitvallásos alapon dolgozó szervezetekké. Így látja a bizottság elérhetőnek azt, hogy minden református egyesületben, vagy körben a Biblia megkapja a megillető központi helyet.

c) Az egyházi bálók és mulatságok ügyében, amelyek közvetlenül érintik az ifjúsági munka ügyét, kéri a bizottság az egyetemes konvent idevonatkozó 63/1936. és 41/1939. számú határozatának szigorú végrehajtását.

d) Kivánatosnak tartja a bizottság, hogy a serdülő ifjúsággal az elemi iskola elvégzése után azonnal kezdjék meg a munkát mindenütt és legalább egy vagy két hetenként egyszer gyűljésük össze öök.

e) Minden egyházmegye szervezze meg az ifjúsági körzeteket, állítsa be a körzetgazdákat, ifjúsági megbizottat, amint azt az 1933/34. évi konventi Belmissziói Utmutató erre vonatkozó utasítása előírja. A megbizott és a körzetgazdák egységesen irányítsák az ifjúsági munkát. A körzetgazdák évente legalább egyszer, de ha szükséges, többször is látogassák meg a körzetükbe tartozó gyülekezetek ifjúságát. Az ifjúsággal lehetőleg rendszeres ifjúsági összejövetelen is találkozzanak. A bizottság kívánatosnak tartja továbbá, hogy a gyülekezetek ifjúságát látogató körzetgazdák és általában ifjúsággal foglalkozók részére vezetőképző tanfolyamok tartassanak az egyházkerület székhelyén, lehetőleg a munkaeév kezdetén.

f) Az egyházmegyék a körzetgazdák és egyházmegyei megbizott eredményes munkásságához szükséges összeget, továbbá az ifjúság részére pályadíjak kifizésére, vezetőképző táborok szervezésére és tartására szükséges összeget állítsák be költségvetésükbe, miként ezt a belsősomogyi egyházmegye is gyakorolja évi 400 P felvételével. Az egyházkerület hasonló módon gondoskodjon az egyházkerületi ifjúsági munka anyagi támogatásáról a missziói munkák költségvetésének keretén belül.

g) Az ifjúsági munka kérdéseit az egyházmegyék keretén belül működő lelkesi körök, egyházmegyei és

egyházkerületi lelkészértekezletek tűzzék napirendre. Ezen megbeszélésekbe és általában az egész ifjúsági munkába vonják be a tanítókat és az erre alkalmas nem lelkész jellegű gyülekezeti tagokat is.

h) Kívánatosnak tartja a bizottság, hogy a teológiai és tanítóképzők végzett növendékei mielőtt gyakorlati munkába állanak, ifjúsági vezetőképző tanfolyamon vegyenek részt.

i) Az egyházközségek vezetői ifjúsági otthon létesítéséről gondoskodjanak. Az otthon fenntartásában (fűtés, világítás, bérlet) az egyházak költségvetésében előirányzott összeggel támogassák az ifjúságot.

j) Az ifjúság lelkigondozásának fontos eszköze a sajtó. Ezért az ifjúsági lapokat, különösen a Református Ifjúság c. lapot ajánlja a bizottság minden gyülekezetnek megrendelésre és előfizetésre.

k) Kívánatos az is, hogy a diák és falusi ifjúság egymással érintkezzen. Ezért iskolaközpontokból a diákok látogassák a falusi ifjúságot, tartsanak fenn barátságot, adjanak jó könyveket, mutassanak jó példát.

l) Az ifjúsági munkával összefügg a népfőiskola kérdése is. Elodázhatatlanul szükségesnek tartja a bizottság a hivatalos egyház részéről is a népfőiskola gondolatának felkarolását. Az ifjúsági vezetők tartsák nyilván a népfőiskolára alkalmas ifjakat és jelentsék be az illetékeseknek.

m) Addig is, amíg állandó jellegű népfőiskola megvalósul, központi helyeken lehetőleg minden egyházmegye tartson többnapos vezetőképző téli táborot. Ezen azok az ifjak vegyenek részt, akik az ifjúsági munkában a lelkésznek és tanítóknak alkalmas segítői lehetnek.

Vapalahti Topi finn lelkész, akit Magyarországon is sok helyen jól ismernek, levelet írt a finn frontról. Mint tartalékos hadnagy harcolt az első vonalban a hit, hazáé és otthon védelméért. Gyülekezetét, mely a Mannerheim-vonalon kívül, egészen az orosz határ közelében fekszik, már az első nap folyamán elfoglalták az oroszok. Paplaka porig leégett s nem maradt meg más vagyonukból, mint rajta a kincstári katonai ruha s feleségén ami rajta volt. Két gyermeküket már előbb közép-Finnországba a nagyszülökhöz vitték el. A kifosztottság keserű érzései között felesége ezt mondta neki: „10 évvel ezelőtt, mikor összekerültünk, szintén semmink sem volt, csak adósságunk. Most kevesebb már az adósságunk, meggazdagodtunk két egészséges gyermekkel, miért ne kezdhetnénk hát mindent újra, mikor a hazá megmentése a fő mindenek előtt!”

Azt is írja, hogy katonái azt szokták mondogatni: nekünk a legmagasabb hadvezetőségünk van, ami csak egyáltalán lehet. Arra céloznak ezzel a mondással, amit a fronton minden nap megtapasztalnak, hogy velük van az Isten.

Leírja, hogy az egyik katonát, aki aggodalmaskodott afőlött, hogy mi lesz vége a harcnak, így vigasztalta barátja: „Ne felejtsetd el, hogy nekünk Istenünk is van és Mannerheimünk is, az oroszoknak pedig sem Istenük, sem Mannerheimjük.”

A finnek nagyon vigyáznak templomaik szentségére. A harangokat nem szabad másra felhasználni, csak egyházi célokra, tehát légi riadók jelzésére sem. Abban az időben azonban, amikor az országútak tele voltak menekülőkkel, a templomok éjjel-nappal nyitva voltak, hogy az idegen vidékeken fáradtan menekülő emberek megpihenhessenek benne.

Az egyházi főhatóság rendeletet adott ki, hogy ha egy területet kifürítene a polgári lakosságtól, a polgári lakossággal együtt kell mennie a gyülekezet lelképásztalának is, magával vive az anyakönyveket. A tapasztalat ugyanis azt mutatta, hogy az idegenbe költöztettek mindjárt otthonosabban érzik magukat, ha papjukat is maguk között tudják. — Az egyik határvidéki gyülekezetet az ellenséges támadások miatt ki kellett üríteni s a hívek nem tudták, hogy a támadás és menekülés közben mi történt a lelkésszel. A gyülekezet új lakóhelyén vasárnap összegyűlt a templomban s mikor lelkészükk megjelent közöttük, a gyülekezet tagjai felállottak és megindultan el kezdtek kiáltani: „Itt van a papunk, megmenekült!”

A finn katonalelkészek számára ritkán lehetséges, hogy nagyobb csapattesteknek tarthassanak istentiszteleteket s ezért sorra járták a katonai sátrakat s ott tartottak áhítatot a katonák számára. Az egyik lelkész leírja, hogy élete legmegrendítőbb élménye az volt, mikor egy véres támadást visszaverő ütközetből visszavertő katonák úgy véresen és fáradtan, ahogy beértek a rajvonalba, minden parancsszó nélkül önkéntelenül leterdelték, hogy hálát adjanak Istennek szabadításáért.

A finn misszió-társaság az orosz foglyok között kezd missziói munkát. A bombázások a missziói-társaság székházát is megrongálták. Az orosz foglyok nem merik közölni életbemaradásukat az otthoniakkal, mert hozzátartozóiknak az orosz hatóságok kellemetlenkednek akkor, ha megtudják, hogy élve kerültek fogságba. A hősi halott lelkészek között van Ervola Sakari fiatal lelkész is, aki tartalékos zászlós volt s január 9-én esett el, mint ahogy a finn hősi halottak gyászjelentései állandóan írják: a hit, a haza és az otthon védelmében.

A dunántúli református Egyházkerület hivatalos közlönye, a Dunántúli Protestáns Lap írja: Amint értesülünk, dr. White J. H. az amerikai Egyesült Presbiteriánus Egyház titkára és pénztárosa, a theológiánk tiszteletbeli tanára, múlt év december végével nyugalmába vonult. Dr. White január 8-án kelt levelében búcsúzik pápai kollégiumunktól, „Mélyen érdekelt minden, ami a magyar református egyház és a pápai főiskola ügyeire vonatkozott. Nagy megtiszteltetés volt számomra, hogy theologiai akadémiájuk tiszteletbeli tanárává választottak és sok más kitüntetésben részesítettek, bár érzem, hogy ezekre méltatlan voltam. Remélem és imádkozom érte, hogy a jövőben nagy áldásokat hozzon és jó előmenetelt az önök intézetének és az egész magyar nemzetnek.” Mi hálás elismeréssel és köszönettel fogjuk emlegetni dr. White nevét mindenkor, mert a háború utáni nehéz évtizedekben rajta keresztül segített Isten bennünket az Egyesült Presbiteriánus Egyház pénzügyi gondjainak megoldásában. Theologiai Internátus-alapunk több mint 50.000 pengőt kapott e forrásból és jelentékeny az az összeg, amelyet a kerületbeli lelkészbövegyek, árvák, valamint theologiai akadémiánk növendékei kaptak. Az ő közvetítésével létesítettük az Egyesült Presbiteriánus Egyház nevét viselő alapítványokat a kerületi tanintézetekben. Hogy főiskolánk könyvtára lépést tarthatott a haladó tudománnyal, az szintén dr. White útján küldött segítségnek köszönhető. *Ad multos Annos!*

Németországban azok a Theológiai Fakultások, melyek eddig zárva voltak, ismét megkezdik előadásait. — A hannoveri országos egyháztanács az 1938. elején kiadott egyházi törvényhez most szabályzatot bocsátott ki, mely azt a célt szolgálja, hogy a szülők gyermekeiket bizonyos időn belül megkereszteltessék. Azok a szülők, — mondja a szabályzat —, akik megtagadják gyermekeik megkereszteltetését, elveszik egyházi jogaikat és keresztzülők sem lehetnek. Azt is kimondja a szabályzat, hogy a kereszttség szentsége mindig az istentisztelet keretén belül szolgáltatásuk ki, hogy így a szentség jelentőségének megfelelő helyet kapjon a gyülekezetben.

A francia tudományos akadémia megállapítása szerint 6700 féle nyelvről van tudomásunk, és 2796 nyelven ma is beszélnek. Legjobban elterjedt nyelv az angol: 160 millió ember anyanyelve és 60 milliónak társalgási nyelve. 150 millió ember beszél oroszul. Harmadik helyen áll a német 90 millióval. 75 millió ember beszél spanyolul. Ezután következik a francia és olasz, mint 45—45 millió ember anyanyelve.

Szerkesztésért felel: DR. TAVASZY SÁNDOR.